

Архивски број: 08-46/2
07-07-2025 година

Постапувајќи по претставка бр. 08-413/1 од 21.5.2024 година поднесена од Европскиот центар за правата на Ромите, против Општина Карпош, Општина Чаир, Општина Гази Баба, Општина Велес, Општина Куманово, Општина Прилеп, Општина Битола, Општина Гостивар, Општина Тетово, Општина Кичево, Општина Кавадарци, Општина Струмица, Општина Кочани, Општина Винаца, Општина Штип, Општина Берово и Општина Струга, за извршена дискриминација врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група во пристапот до правото на соодветно домување, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21, став 1, точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Службен Весник на Република Северна Македонија бр. 258/2020 од 30.10.2020) го донесе следното

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ИНДИРЕКТНА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група во пристапот до правото на соодветно домување сторена од страна на Општина Карпош, Општина Чаир, Општина Гази Баба, Општина Велес, Општина Куманово, Општина Прилеп, Општина Битола, Општина Гостивар, Општина Тетово, Општина Кичево, Општина Кавадарци, Општина Струмица, Општина Кочани, Општина Винаца, Општина Штип, Општина Берово и Општина Струга врз лицата припадници на ромската етничка заедница кои живеат во неформални и супстандардни населени места во рамки на наведените општини.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација поднесена е претставка бр. 08-413/1 од 21.5.2024 година, од страна на Европскиот Центар за правата на Ромите за сторена дискриминација врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група во пристапот до правото на соодветно домување, од страна на Општина Карпош, Општина Чаир, Општина Гази Баба, Општина Велес, Општина Куманово, Општина Прилеп, Општина Битола, Општина Гостивар, Општина Тетово, Општина Кичево, Општина Кавадарци, Општина Струмица, Општина Кочани, Општина Винаца, Општина Штип, Општина Берово и Општина Струга.

Претставката за заштита од дискриминација е поднесено со цел заштита на правата на поголема група на граѓани – Роми против 17-те наведени општини во која засегнатата група живее. Оттука, во претставката се истакнати наводи за проблем со кој се соочуваат илјадници граѓани Роми за кои се наведува дека живеат во правна несигурност поради тоа што нивните домови се лоцирани во делови од општините наречени „супстандардни населби“, кои не се вклучени во урбанистичките планови и покрај фактот што непречено постојат веќе долги временски периоди. Оттука, истакнато е дека ваквата состојба им создава низа на правни и фактички пречки на засегнатите граѓани во пристапот до човекови права, добра и услуги на локално ниво, како и неможност за соодветно користење на законските можности за легализација на нивните домови.

Во претставката е наведено дека согласно надлежностите и одговорностите делегирани на единиците на локалната самоуправа во Законот за локална самоуправа (член 22), општината е директно одговорна за локалниот економски и урбанистички развој. Во врска со ова, наведено е дека според досегашното искуство во делот на урбанизација на ромските населби, состојбата останува непроменета, при што општините ниту ги урбанизираат ромските населби, ниту ги користат државните средства за урбанизација.

Во однос на конкретните населби во општините наведени како потенцијални дискриминатори, во претставката се наведени следните:

1. Општина Карпош – Момин Поток;
2. Општина Чаир – Топаана и Тенеке Маало;
3. Општина Гази Баба – Кланица на ул. 520;
4. Општина Велес – Прцорек, Кумсал и Костурница;
5. Општина Куманово – Средорек, Бавчи, Османов Рид и Стари Лозја;
6. Општина Прилеп – Тризла 2, Три Багреми;
7. Општина Битола – Баир;
8. Општина Гостивар – Дупка;
9. Општина Тетово – Улица 146;
10. Општина Кичево – Мексико, Бала Маало;
11. Општина Кавадарци – Бушанско Маало;
12. Општина Струмица – Улица Климент Охридски – Транзит;
13. Општина Кочани – Ромско Маало;
14. Општина Винаца – Ромско Маало блок 18;
15. Општина Штип – Света Недела, Каваклија бб;
16. Општина Берово – Филтер Станица;
17. Општина Струга – Весела Долина, покрај реката Црн Дрим;

Во однос на процесот на легализација на бесправно изградените објекти, во претставката е наведено дека не постои механизам за следење на барањата за легализација по етничка припадност, при што според анализите и податоците од социјалното мапирање, околу 28% од Ромите ги немаат легализирано своите живеалиште поради недостаток на урбанистички план во општината за тие населби или поради неможност за покривање на финансиските трошоци. Дополнително на ова, наведено е дека граѓаните кои поднеле барања за легализација на бесправно изградените објекти чекаат повеќе од 5 години за да добијат одговор од надлежните институции за статусот на нивното барање.

Во продолжение на ова, наведено е дека новиот предлог – закон за легализација на бесправно изградените објекти бил можност за да се реши прашањето за легализација, доколку во него би биле вклучени одредби за легализација на овие населби, при што во претставката е истакнато дека било потребно паралелно да се одвива процесот на креирање на нови ГУП и ДУП планови во кои би биле вклучени и овие супстандардни населби. Во однос на ова, дополнително е наведено дека доколку овие критични делови кои се однесуваат на ромските неформални населби не се регулирани со предметниот закон, проблемот би останал нерешен, додавајќи дека истото важи и за процесот на урбанизација.

Во претставката е наведено дека во насока на реализација на процесот на легализација, покрај исполнувањето на поставените стандарди за домување, клучна основа претставува постоењето на Детален Урбанистички план, при што во последните 25 години, општините не изнашле соодветни решенија за урбанизација и вклучување на ромските населби во генералното урбанистичко планирање на градовите, со што се продлабочија проблемите поврзани со легализацијата и многу ромски живеалишта се изоставени од процесот на

легализација. Оттука, наведено е дека во вакви услови се чини невозможно остварувањето на Стратешката цел бр. 2 од Стратегијата за Инклузија на Ромите 2022-2030 согласно која е предвидено до 2030 година, 80% од идентификуваните ромски населби да се урбанизираат и да имаат основна инфраструктура, додека сите живеалишта кои ги исполнуваат условите да бидат легализирани.

Во продолжение на претставката, наведено е следното:

„Република Северна Македонија ја усвои Познан Декларацијата на партнерите од Западен Балкан за интеграција на Ромите во рамките на процесот на проширување на ЕУ со која се обврза да продолжи и да ги зајакне напорите за целосна еднаквост и интеграција на Ромите. Во делот на домување, целта која земјата се обврза да ја исполни е „Секогаш кога е можно, да се легализираат сите неформални населби во кои живеат Ромите или да се обезбеди трајно, пристојно, прифатливо и десегрегирано домување за Ромите кои моментално живеат во неформални населби и кои не можат да бидат легализирани од оправдани причини.“

Во продолжение, Министерството за транспорт и врски во Стратешкиот план 2018-2020 година предвидуваше како мерка изготвување на нови урбанистички планови за поддршка на општините во насока на побрза урбанизација и уредување на просторот. Во однос на ова, наведено е дека општините не аплицираат со проекти за изработка или ревидирање на ДУП-ови и ГУП-ови за ромските населби, при што како дополнителна забелешка е истакнато дека Министерството за транспорт и врски не го искористува целокупниот буџет за инфраструктурни проекти во ромски средини, додека како причина за истото се нотира незаинтересираноста или недоволниот капацитет на општините да аплицираат за ваквите проекти. Оттука, истакнато е дека една од главните пречки е тоа што парцелите на кои се изградени куќите на ромските семејства не се урбанизирани и не се вклучени во ГУП-овите и ДУП-овите, а бавното спроведување на мерките поврзани со изработката на урбанистичките планови за ромските населби имаат негативно влијание врз Ромите. Како резултат на ова, не постои правна основа за изградба на водоводна и канализациска мрежа, како и приклучоци за електрична енергија, следствено на што се соочуваат со супстандардни услови за живот.

Во смисла на претходно истакнатите наводи, подносителот се осврнува на следното:

„Соодветното домување е основно човеково право што води кон остварување на социјалните, економските и културни права. Живеење во слабо развиена населба со лошо изградени куќи, без пристап до вода, канализациска мрежа, асфалтирани патишта, електрична енергија и други основни комунални услуги достапни во современиот свет придонесуваат за нееднаква почетна точка и животни можности во споредба со другите поединци кои живеат во развиено соседство, населба, област или град. Следствено, лошите услови во областа на домување влијаат на пристапот на образование, здравствени услуги, вработување и други основни човекови права, кои мора да бидат достапни за секој поединец. Недостатокот на таков пристап придонесува кон тоа заедницата да е маргинализирана, сиромашна и необразована, ограничена во сопствените населби (сегрегирани заедници).“

Во продолжение на претставката, подносителите се осврнуваат на националната правна рамка која ја регулира предметната материја, повикувајќи се на одредби од Законот за домување и Законот за просторно и урбанистичко планирање, како и Законот за постапување со бесправно изградените објекти, истакнувајќи дека во дадените закони не постои специфично третирање на супстандардните населби, туку само се споменуваат

бесправно изградените објекти и условите за нивно вклучување во урбанистичките планови.

Оттука, подносителите се осврнуваат и на меѓународната правна рамка, односно Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права, Универзалната декларација за човекови права, истакнувајќи дека „правото на соодветно домување вклучува правна сигурност во однос на поседувањето, заштита од присилни иселувања и произволно уништување и уривање на домот, како и еднаква и недискриминаторска пристапност до соодветно домување. Сигурноста на поседувањето е централна компонента на правото на соодветно домување. Недостатокот на сигурност на поседувањето – во закон и во практика – ја прави заштитата од присилно иселување многу тешка, што ги остава најранливите, како што се жителите на неформални населби, во ризик од повреда на низа човекови права.“

Во продолжение на ова, наведено е дека домувањето не се смета за соодветно доколку:

- Неговите жители немаат степен на сигурност на поседувањето што гарантира правна заштита од присилни иселувања, вознемирување и други закани;
- Неговите жители немаат безбедна вода за пиење, соодветна санитарност, пристап до електрична енергија за готвење, греење, осветлување, складирање на храна или отстранување на отпад;
- Не се земат предвид специфичните потреби на ранливите и маргинализираните групи.

Подносителите наведуваат дека односот на општините кон ромското население кој е опишан во претставката претставува дискриминација и е одраз на антициганизмот кој опфаќа многу поширок спектар на дискриминаторски изрази и практики, вклучително и многу индиректни или скриени манифестации, истакнувајќи дека антициганизмот не се однесува само на она што се зборува, туку и на тоа што се прави и што не се прави. Оттука, наведено е дека нееднаквиот третман од страна на општините кога станува збор за поддршка за домување на ромската заедница е очигледен, имајќи предвид дека измени на урбанистички планови се прават тогаш кога локалните власти имаат одреден капитален интерес, додека за населбите каде живеат Роми, тие тврдат дека немаат доволно средства за развивање на урбанистички план, следствено на што деталните урбанистички планови се развиваат само до точката каде што започнуваат ромските населби.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, на ден 24.6.2024 година испрати Известувања за произнесување по наводите од претставката до сите 17 општини посочени како потенцијални дискриминатори во претставката.

Дополнително на ова, согласно член 30 став 1 од Законот, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација испрати и барање за доставување информации во врска со наводите од претставката до Министерството за транспорт, заведено под арх. бр. 08-413/19. Во предметното барање беа побарани информации во однос на искористувањето и алокацијата на средства од буџетот за инфраструктурни проекти во средините кои се претежно населени со ромска популација, со акцент на конкретните населби кои се посочени во претставката за заштита од дискриминација. Дополнително на ова, беше побарана и информација доколку некоја од 17-те наведени општини доставила проект за урбанизација на наведените населби во рамките на општината.

На 16.7.2024 година, до Комисијата беше доставен одговор од страна на Министерството за транспорт. Во предметниот допис е наведено дека Владата на Република Северна Македонија секоја година во Буџетот на Министерството за транспорт обезбедува средства

за реализација на проекти од комуналната инфраструктура за места во општините населени претежно со Ромско население, при што во прилог на одговорот, доставуваат табеларен преглед на општини во периодот од 2019 до 2023 година каде се забележани информации за распределбата на средства за реализација на проекти во населените места со претежно ромско население.

Постапувајќи по доставените известувања за произнесување, до Комисијата беа испратени следните одговори на претставки:

Општина Кочани – арх. бр. 08-413/20 од 8.7.2024 година

Во произнесувањето е наведено дека општината во своето работење одговорно внимава и настојува на еднакво постапување и недискриминација врз основа на етничка припадност или било која друга основа во сите области од локален интерес. Во однос на посоченото Ромско маало во претставката, наведено е дека истото е вклучено/урбанизирано во ДУП за градска четврт 5 донесен со Одлука број 09-464/1 од 17.2.2024 година, донесен од страна на Советот на Општина Кочани. Оттука, истакнато е дека Ромите како и сите останати граѓани кои се опфатени со градската четврт 5 во Кочани биле повикани на јавна презентација која се одржала пред донесувањето на конкретниот ДУП и биле информирани за неговото донесување, при што со истиот се опфатени областа на домување, јавни институции, зеленило и инфраструктура.

Во продолжение на ова, наведено е дека со конкретниот ДУП е урбанизирано целото Ромско маало во кое спаѓа и местото каде што Општина Кочани во следниот близок период планира да изгради социјални куќички (типски куќи) за сместување/домување за Ромите кои живеат во Старата касарна во Кочани.

Општина Штип – арх. бр. 08-413/21 од 11.7.2024 година

Општина Штип во своето произнесување наведува дека води грижа и се залага за ромската заедница и за урбанизирање на ромските населби, како и постапување по поднесените барања за легализација на бесправно изградени објекти. Оттука, во продолжение е истакнато дека во рамки на проектот „Штип и Берово, заедно за подобрување на условите за живот на Ромските заедници“, во една од компонентите се залага за урбанизација на Ромските населби, конкретно Света Недела и Раднански пат, при што за истото има потпишано договор за изготвување на ДУП со Атриум ДОО Штип. Дополнително, во однос на процесот на легализација, наведено е дека во една од компонентите на проектот се осврнува на предметниот проблем, со тоа што уредено е дека трошоците за легализација на бесправно изградените објекти се покриени од страна на општината. Во прилог на произнесувањето, беше доставен и погоре наведениот договор, склучен во август 2022 година, како и анекс на договорот согласно кој рокот за имплементација на предвидените мерки се продолжува до 31.10.2024 година.

Општина Гази Баба – арх. бр. 08-413/22 од 12.7.2024 година

Во произнесувањето е наведено дека по добивањето на Известувањето за произнесување по наводите од претставката, иницирале состанок со ЈП „Водовод и канализација“ за надминување на проблемот, при што согласно податоците со кои располага јавното претпријатие, било констатирано дека на ул. „520“ бр. 15, која е посочена како живеалиште на 25 Ромски семејства составени од вкупно 70-80 лица, односно локалитет Кланица, не постои улична хидротехничка инфраструктура – водоводна мрежа и фекална канализација на која би можело да се додаде соодветен приклучок. Дополнително, наведено е дека

согласно важечкиот ДУП на Општина Гази Баба, во произнесувањето е констатирано дека на посочената локација постои вртана предвидена улица ул. С1 на која уредно е вртана предвидената хидротехничка инфраструктура – водоводна мрежа Ф150мм, фекална канализација Ф440мм и атмосферска канализација Ф600мм, како и низа нови предвидени објекти по должината на улицата, со ознака за индивидуално домување А1 П+2 ПК. На крајот на произнесувањето, наведено е дека Општина Гази Баба работи на изработка на потребна документација и проекти во оние населени места каде што одредени документи недостасуваат, а се во насока на изградба на капитални проекти и проекти кои се од значење за жителите на општината.

Општина Струмица – арх. бр. 08-413/23 од 16.7.2024 година

Во даденото произнесување, наведено е дека предметната претставка е генерализирана и без прецизни забелешки за секоја општина поединечно, притоа истакнувајќи дека Општина Струмица не врши дискриминација врз било кој основ. Оттука, наведено е дека прашањата од областа на урбанизмот и градежно земјиште се решаваат во Секторот за урбанизам и комунални работи и управување со градежно земјиште и дека сите барања се решаваат согласно Законот за градење, Законот за урбанистичко планирање и други релевантни закони, наведувајќи дека конкретниот сектор е отворен за сите заинтересирани лица секој работен ден што укажува дека не е возможно селективно постапување. Во однос на делот од претставката каде е наведено дека доставените барања за легализација на бесправно изградени објекти по етничка припадност не се решени, во произнесувањето е истакнато дека секое барање се разгледува поединечно, при што наведуваат дека за постапување треба да се доставени сите документи, да бидат решени евентуално спорните прашања од имотно-правна природа и по определување на надоместокот и негова уплата, продолжува постапката со впишување на сопственоста од страна на Агенцијата за катастар на недвижности, единствено и доколку целиот тек на предмет ги содржи сите елементи и чекори кои ги предвидува Законот за постапување со бесправно изградени објекти.

Во однос на конкретната наведена локација во претставката – улицата Климент Охридски, наведено е дека постои ДУП, меѓутоа дел од објектите од истите не се вклопуваат по изглед и вградениот материјал. Исто така е истакнато дека во Општина Струмица во тек е изградба на станбена населба со објекти со намена за домување, а која е предвидена за сместување на социјално загрозени семејства во Струмица и истите ќе бидат отстапени на граѓаните кои живеат на Климент Охридски – Транзит, со цел да се обезбедат домови кои ги исполнуваат стандардите и нормативите од Законот за градење..

Општина Прилеп – арх. бр. 08-413/26 од 25.7.2024 година

Во произнесувањето се негираат тврдeњата во претставката и се наведува дека од 2021 година заедно со организациите „Ромски Ресурсен Центар“ од Скопје и „Рома Перспектив“ од Прилеп реализирале проект насловен како „Обезбедување на пристојни услови за живеење за Ромите во Општина Прилеп - СДРЛ“, кој опфаќа легализација на бесправно изградени објекти. Оттука, истакнуваат дека во 2023 година, кога овој процес бил интензивиран, биле издадени 150 правосилни решенија за утврдување правен статус на бесправно изградени објекти на баратели кои се припадници на ромската етничка заедница. Во продолжение е наведено дека Комисијата за постапување по предмети за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти извршила и детекција на предмети од баратели – Роми, при што била извршена селекција на барање кои треба да се докомплетираат, барања за кои е неопходно донесување на одлуки на Советот на Општината (а се однесуваат на објекти кои се наоѓаат во заштитено зеленило, зона – образование, паркинг, како и објекти кои се наоѓаат надвор од градежен реон), како и барања кој кои постојат нерасчистени имотно-

правни постапки. Во прилог на претставката е доставен табеларен приказ и листа на лица кои веќе добиле правосилни решенија за утврдување на правен статус. Во однос на процесот на урбанизација, односно носење на ГУП и ДУП, наведено е дека Општина Прилеп, односно Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во соработка со Министерството за транспорт континуирано работи на изработка на урбанистичко – планска документација, нејзино усогласување со позитивната законска регулатива и донесување на истата. На крајот на произнесувањето, истакнато е дека ваквата постапка е долга, мора да помине низ повеќе филтри, за што е потребно време и финансиски средства кои мора да бидат предвидени со буџетот на општината.

Општина Битола – арх. бр. 08-413/27 од 25.7.2024 година

Во произнесувањето испратено од Општина Битола, се наведуваат постигнувањата за реализацијата на проектот БАИР – здружена акција на Битола за вклучување на Ромите. Оттука, даваат краток опис на проектот, наведувајќи дека истиот е финансиран од Европската Комисија во рамки на годишната акциска програма за Република Северна Македонија за 2019 година преку инструментот ИПА2, ЕУ за Ромите и луѓето кои живеат во длабока сиромаштија. Дополнително е наведено дека проектот трае 36 месеци, од 1.1.2021 до 31.3.2024 година, со вкупен буџет од 906.619,90 евра, од кои ЕК обезбедува 799.992,02, додека општината 85.000 евра. Доставени се специфичните цели на проектот и очекуваните резултати, при што во произнесувањето не се дадени информации за досегашната реализацијата на предвидените активности.

Општина Карпош – арх. бр. 08-413/28 од 26.8.2024 година

Од страна на Општина Карпош, наведуваат дека Секторот за уредување на градежно земјиште и комунални работи излегол на терен и лоцирал супстандардна населба во Момин Поток, составена од хангари и други импровизирани живеалишта. Оттука, наведено е дека по нивна слободна проценка, се работи за сместени Роми бегалци од Косово во времени објекти кои се сопственост на АД за стопанисување со станбен и деловен простор (поранешен ПУИК) и можно понатамошно доселување на други фамилии кои дополнително го узурпирале просторот. Во продолжение на ова, истакнуваат дека доколку нивната претпоставка е точна, сместувањето на бегалци не е во надлежност на локалната самоуправа, туку во надлежност на државата, Министерството социјална политика, демографија и млади и други слични институции.

Општина Велес – арх. бр. 08-413/29 од 26.8.2024 година

Од страна на Општина Велес, наведено е дека претставката против конкретната општина е неоснована од причина што општината има поведено постапки за донесување на детални урбанистички планови кои се во тек на донесување и ги опфаќаат деловите од градот каде се наоѓаат домовите на граѓани од ромска националност, во кои се вклопуваат легализирани објекти, наведувајќи ги следните:

- ДУП за дел од УБ 23, УЕ 2(железен мост), К.О Велес – постапката е во фаза до прва јавна анкета и презентација, направени се измени на планот и повторно се одржа втора јавна анкета и презентација, ќе се прават мали корекции од страна на планер и ќе се подготвува согласно Министерство за транспорт;
- ДУП за дел од УБ 29, УЕ4 (Сула чешма), КО Велес – постапката е еднаш донесена до крајна фаза на носење и испратена до Министерството за транспорт за согласност на планот, вратен е со забелешки од Министерството и е доставен до планер за коригирање на планска документација и постапување по забелешки, за да може повторно да се прати за согласност;

- ДУП за дел од УБ 48 и дел од УБ 49, УЕ9 (Рамина), К.О. Велес – постапката е еднаш донесена до крајна фаза на носење и испратена до Министерство за транспорт за согласност на планот, вратен е со забелешки од Министерството, постапено е по забелешките од планер, вратен е на согласност повторно во Министерство за транспорт (во случај да се добие согласност, планот е усвои и ќе се донесе одлука на Совет) и
- ДУП за дел од УБ 34, УЕ 5 (централно градско подрачје) К.О Велес - - постапката е еднаш донесена до крајна фаза на носење и испратена до Министерство за транспорт за согласност на планот, вратен е со забелешки од Министерството за транспорт и е доставен до планер за коригирање на планска документација и постапување по забелешки, за да може повторно да се прати за согласност.

Согласно горенаведеното, Општината Велес смета дека постапува согласно своите надлежности и има еднаков третман кон своите граѓани без разлика на нивното национално потекло. Во прилог на произнесувањето се доставени и Одлуките за утврдување на Нацрт плановите за ДУП-овите кои се споменати погоре.

Поради фактот што и по истекот на законски предвидениот рок од 15 дена, до Комисијата не беше испратено произнесување по наводите од претставката за заштита од дискриминација од страна на неколку општини, на ден 15.11.2024 година, Комисијата испрати ургенции до преостанатите општини, заведени под арх. бр. 08-413/30, редоследно до и заклучно со 08-413/38.

Постапувајќи по доставените ургенции, до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација беа доставени следните одговори на претставки:

Општина Берово – арх. бр. 08-413/39 од 28.11.2024 година

Во своето произнесување, наведено е дека Општина Берово презема конкретни мерки за решавање на проблемот со урбанизација на ромската населба, истакнувајќи дека дел од ромската населба веќе е во постоечкиот генерален и детален урбанистички план. Оттука, наведено е дека дел од новоизградените објекти се легализирани и опремени со инфраструктурна мрежа преку инфраструктурни проекти, а дел се во постапка. Дополнително на ова, во произнесувањето е наведено дека во тек е постапка за донесување на ДУП и ГУП за Берово со кои легализираните објекти ќе бидат вклучени во урбанистичкиот план, при што ДУП е во изработка (Одлука за започнување на постапка од 26.02.2021 година со финансиска поддршка од зелен институт – договор бр.03-3/1 од 03.03.2021 година и истите средства се влезени во процесот на буџетирање, избран е изведувач на ДУП – локација филтер станица Берово и истиот се очекува да биде завршен до крајот на месец Март 2025 година.) На крајот на произнесувањето, наведено е дека во тек е и изработка на измени на ГУП на Берово со што се проширува со локацијата Филтер станица, и истиот е во завршна фаза.

Општина Гостивар – арх. бр. 08-413/40 од 28.11.2024 година

Во произнесувањето на Општина Гостивар, наведено е дека општината се грижи за потребите на Ромското население во однос на бесправно изградени објекти, при што во 2018 година, општината подготвила решенија со кои им овозможила на неколку ромски маала како: Македонско маало (Пазар), Фазанерија 1, Фазанерија 2 и еден дел од Дупка – право на утврдување на бесправно изградените објекти. Во однос на Дупка, истакнуваат дека на два наврати како општина аплицирале на ИПА 2 инструментот за решавање на долгогодишниот проблем. Наведено е дека е извршено мапирање на Дупка, изготвен е

проект со цел да се реши статусот на Ромите кои живеат во овој дел. На крајот на претставката е наведено дека овој проект бил одбиен на два наврати поради финансискиот дел на истиот, а општината не успеала да добие финансиски средства за решавање на овој долгогодишен проблем.

Општина Тетово – арх. 08-413/41 од 2.12.2024 година

Во предметното произнесување наведено е дека Општина Тетово во постапките за утврдување на правен статус на објектите на својата територија вложува максимални напори за да им излезе во пресрет на сите иматели на бесправно изградени објекти кои поднеле барање за утврдување на правен статус. Во продолжение, напоменуваат дека во годишната програма на Општина Тетово за изработка на урбанистички планови е предвидена изработка на планови за Урбаните блокови 21, 45, 46, 102, 103, 105, Тетово, кои претежно се населени со припадници на Ромската заедница и следствено на постапката за донесување на урбанистички планови за наведените блокови ќе се изврши вклопување и предвидување на објекти за кои е донесено правосилно решение за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти.

Општина Струга - арх. бр. 08-413/42 од 6.12.2024 година

Во произнесувањето е наведено дека таканаречните „супстандардни населби“ во урбанистичките планови каде што живее ромско население, конкретно за населбата Весела долина – покрај реката Црни Дрим, се веќе поставени катастарски парцели со намена СД. Во продолжение на ова, во произнесувањето е потенцирано дека Општина Струга како надлежен орган во областа на локалниот урбанизам постапува и ги работи плановите врз основа на принципот на еднаквост, со вклученост на потребите на сите граѓани без било каква селекција по национална, етничка или верска основа. Во прилог на произнесувањето се доставени исечоци од ДУП и измена и дополнување на ДУП УЕ4 Струга – Општина Струга 2003-2008.

Општина Винаца – арх. бр. 08-413/43 од 13.12.2024 година

Во произнесувањето се укажува дека во процесот на утврдување правен статус на бесправно изградени објекти во општината е утврден правен статус на голем број објекти каде што како баратели се јавуваат лица со ромска етничка припадност (повеќе од 200 објекти). Оттука, истакнато е дека од овие објекти, во постапка се уште околу 50 објекти на кои сè уште не им е утврден правен статус, но најчесто поради нерешени имотно-правни односи. Во продолжение на ова, наведено е дека Деталниот урбанистички план за Блок 18 кој што ја опфаќа областа каде што живее ромско население е во поодмината фаза на изработка и истиот во краток период би бил донесен. На крајот на произнесувањето, истакнато е дека општината континуирано работи на подобрување на условите за живот на ромското население со тоа што се асфалтираат улици во тој дел и се изработува водоводна и канализациона мрежа, се градат потпорни ѕидови, спортски игралишта и автобуски постојки, со цел овозможување населението од ромска етничка припадност да се вклопи во современото живеење и да не биде маргинализирана група на граѓани.

Општина Чаир - арх. бр. 08-413/44 од 23.12.2024 година

Во произнесувањето доставено од страна на Општина Чаир, наведено е дека имајќи го предвид фактот дека Чаир е една од десетте општини во Градот Скопје, населбите Тенеке маало и Топаана не се единствените населби кои се неплански изградени и без соодветен координиран начин на градење, туку дека има и други населби кои се помалку квалитетни

услови за живот за разлика од други општини во Градот Скопје. Во продолжение на ова, истакнато е дека Општина Чаир во сегашни граници почнува да функционира од 2005 година и од таа година прв чекор на општината бил донесувањето на нов ДУП за да денеска целата територија на општината е покриена со ДУП-ови, вклучувајќи ги и Тенеке маало и Топаана (ДУП донесен 2007 година за Градска четврт „Стара топаана“). Во однос на правниот статус на објектите кои се изградени на територијата на општината, наведено е дека со влегување на сила на Законот за утврдување на правниот статус на бесправно изградените објекти на 03.03.2011 година, во општината се доставени вкупно 15.000 барања и до 2025 година 80% од истите се решени, додека овој процент за населбата Тенеке маало овој процент е преку 90%. Во однос на укажувањата за слабата инфраструктура, општината информира дека за тоа се надлежни јавните претпријатија кои ја одржуваат подземната инфраструктура и за нив е надлежен Градот Скопје.

Општина Кавадарци – арх. бр. 08-46/1 од 9.1.2025 година

Во конкретното произнесување, во однос на наводите за месноста „Брушанско Маало“, известуваат дека истото се наоѓа во плански опфат за ДУП Лазо Асијата донесен со Одлука бр.08-2790/1 од 30.05.2019 година и се наоѓа во зона со намена А1 – домување во станбени куќи. Оттука, се напоменува дека општинската администрација заедно со Градоначалникот, за сите лица кои поднеле барање за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти, еднакво и рамномерно постапуваат и имаат еднаков третман пред законот. Во продолжение на ова, истакнато е дека сите лица припадници на ромската етничка заедница во управните постапки за утврдување на правен статус се достоино и професионално услужени, со совети за дополнување на предметите со бараните докази, како да се дојде до имотен лист за објектите и како да се уредат имотно - правните односи за земјиштето на кои се изградени истите. Во прилог на произнесувањето е доставен табеларен приказ на предмети за кои се донесени решенија за утврдување на правен статус, како и табела со предмети кои се во процес на решавање.

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација не беше доставено произнесување од страна на Општина Куманово и Општина Кичево и по истекот на законскиот рок за произнесување согласно Известувањата за произнесување и Ургенциите за постапување по испратените известувања за произнесување.

1. Меѓународна правна рамка

Правото на соодветно домување претставува едно од основните човекови права кое води кон остварување на социјалните, економските и културните права. Оттука, живеењето во слабо развиена населба со лошо изградени куќи, без пристап до вода, канализациска мрежа, асфалтирани патишта, електрична енергија и други основни комунални услуги придонесуваат за нееднаква почетна точка и животни можности во споредба со останатите лица кои живеат во поразвиена средина. Ваквите лоши услови во пристапот до соодветно домување влијаат врз пристапот до образование, здравствени услуги, вработување и.т.н. Дополнително на ова, недостатокот на ваков пристап придонесува кон тоа заедницата да е маргинализирана, сиромашна и необразована, како и ограничена во сопствените населби, што води до сеграгација.

Согласно член 25 од Универзалната декларација за човекови права¹ и член 11 од Меѓународниот Пакт за економски, социјални и културни права², секој има право на

¹ <https://www.coe.int/mk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version>

животен стандард кој му обезбедува здравје и благосостојба, нему и на неговото семејство, вклучувајќи соодветна храна, облека и домување.

Комитетот за економски, социјални и културни права на Обединетите нации потенцира дека правото на соодветно домување не треба да се толкува тесно, туку треба да се гледа како право да се живее некаде во безбедност, мир и достоинство.³ Во продолжение на ова, карактеристиките на правото на соодветно домување се подетално образложени во Општите коментари на Комитет бр. 4 (декември 1991) за правото на соодветно домување и бр. 7 ⁴(мај 1997) за присилно иселување.

Шестиот параграф од Коментарот бр. 4 вели дека уживањето на ова право мора, во согласност со член 2(2) од Пактот, да не биде предмет на каква било форма на дискриминација.

Во параграф 7 од Коментарот бр. 4, Комитетот истакнува став дека правото на домување не треба да се толкува во тесна или рестриктивна смисла која го изедначува со единствено имање покрив над главата или пак негово гледање како еден вид на komoditet. Наместо тоа, правото на домување треба да се гледа како право да се живее некаде во безбедност, мир и достоинство. Ова е така од најмалку две причини:

Прво, правото на домување е интегрално поврзано со другите човекови права и со основните принципи врз кои почива Пактот. Инхерентното достоинство на човекот од кое извираат правата во Пактот, бара поимот „домување“ да се толкува така што ќе се земе предвид дека правото на домување треба да се обезбеди на сите лица без оглед на нивниот приход или пристапот до економски ресурси.

Второ, членот 11(1) мора да се чита како да се однесува не само на домување, туку и на соодветно домување. Соодветното домување значи соодветна приватност, простор, безбедност, осветлување и вентилација, основна инфраструктура и соодветна локација во однос на работата и основните услуги – сето ова по разумна цена.

Иако Комитетот признава дека соодветноста делумно е одредена од социјалните, економските, културните, климатските, еколошките и другите фактори, сепак смета дека е можно да се идентификуваат одредени аспекти на правото на домување кои мора да се земат предвид во било кој даден контекст. Овие аспекти ја вклучуваат, меѓу другото, правната сигурност на домувањето, достапноста на услуги, објекти и инфраструктура, финансиската достапност, пристапноста и локацијата. Во параграф 11 од Коментарот бр. 4 на Комитетот, истакнато е дека државите потписнички на Пактот мора да има дадат должен приоритет на оние општествени групи кои живеат во неповолни услови и соодветно на ова, политиките не треба да се дизајнирани во корист на веќе понапредните општествени групи, на сметка на другите.

Имајќи го горенаведеното во предвид, правото на соодветно домување не може да се гледа изолирано од останатите човекови права содржани во меѓународните инструменти.

² <https://www.coe.int/mk/web/compass/international-covenant-on-economic-social-and-cultural-rights>

³ Комитетот за економски, социјални и културни права на Обединетите нации – Општи коментари бр. 4: Право на соодветно домување (13 Декември 1991), точка 7, достапно на: <https://www.refworld.org/sites/default/files/legacy-pdf/en/1991-12/47a7079a1.pdf>

⁴ Достапно на: tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=11

2. Национално законодавство

Согласно домашната правна во областа на домување, член 8 од Законот за домување го уредува следното:

„1) Домувањето може да биде минимално и соодветно.

2) Минимално домување вклучува задоволување на минимални просторни услови, опременост на станот со основна комунална инфраструктура како што се струја, вода и одвод и сообраќајна поврзаност на станот со населбата, односно градот, како и правната сигурност на поседување или користење на станот.

3) Соодветно домување освен елементите на минимално домување вклучува соодветна приватност и простор, физичка достапност, безбедност, конструктивна стабилност и трајност, осветлување, греење и вентилација, основна инфраструктура како што се довод, одвод и собирање на смет, квалитет на околината и фактори поврзани со здравјето, како и пристапност во однос на работата и основните услуги.

4) Владата на Република Северна Македонија ги пропишува стандардите за минимално и соодветно домување на предлог на министерот надлежен за станбено- комуналната област.“

Согласно член 22 став 1 точка 7 од Законот за локалната самоуправа, во дел од надлежностите на општините спаѓа и уредувањето на домувањето на лица со социјален ризик. Дополнително на ова, согласно член 100 од Законот за домување, кој ги уредува права и обврските на единиците на локалната самоуправа во домувањето и поконкретно, годишната програма за домување:

„ (1) Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје во рамките на своите надлежности, а во согласност со овој закон и државната стратегија за домување, ги следат и планираат потребите за домување на своето подрачје за што донесуваат годишна програма и преземаат мерки и активности за нејзина реализација, а во согласност со програмата од членот 99 на овој закон.

(2) За извршување на годишната програма од ставот 1 на овој член општините, општините во градот Скопје и градот Скопје преземаат мерки и активности кои се однесуваат на:

1. обезбедување на комунална инфраструктура потребна за нормално функционирање на станбениот простор;

2. обезбедување на фондови и средства за изградба и издавање на станови со непрофитни, односно субвенционирани закупнини наменети за привремено решавање на станбените потреби на лица во социјален ризик, со површина не поголема од 45 м² без можност на купување на станот;

3. обезбедување на разни форми на сопствено или изнајмено домување кое се дава под закуп;

4. обезбедување на фондови за поттикнување на изградба на станови од страна на граѓаните и

5. водење евиденција на станбените згради и станови дадени под закуп.

(3) За обезбедување на сопственото или домувањето под закуп општините, општините во градот Скопје и градот Скопје можат да користат средства од:

1. продажба на станови под поволни услови;

2. инвестирање од јавни и приватни инвеститори и слично;

3. фондови наменети за регионален развој и развој на руралните подрачја;

4. донации и други видови на помош и

5. од фондовите на Европската унија и други странски фондови.“

Со цел овозможување на еднакви можности на Ромите со останатите граѓани во пристапот до права, Република Северна Македонија ја усвои Декларацијата на земјите од Западен

Балкан за интеграција на Ромите во процесот на проширување на ЕУ⁵, со која државата е обврзана да ги продолжи и да ги зајакне напорите за целосна еднаквост и интеграција на Ромите, особено преку спроведување и следење на заедничките заклучоци од Семинарите за Роми во делот на образование, здравство, вработување, цивилна регистрација, недискриминација и домување.

Во контекст на погоре наведеното е и Стратегијата за инклузија на Ромите 2022-2030⁶, која предвидува намалување и елиминација на социо-економскиот јаз меѓу Ромите и остатокот од не-ромското население во македонското општество. Како една од стратешките цели, предвидено е обезбедување на постојано, достоинствено и несегрегирано домување на Ромите. Ваквата цел е конкретизирана во делот на стратегијата кој е посветен на домувањето, каде како специфична цел 3 (СП 3) е пропишано „Обезбедување на трајно, пристojно, достапно и десегрегирано домување за Ромите кои моментално живеат во неформални населби кои не можат да бидат легализирани од оправдани причини.“. Согласно Стратегијата, Ромите како група со свои специфики кои често живеат во неразвиени или слабо развиени населби, се соочени со бројни предизвици во секојдневниот живот. Ваквите предизвици доведуваат до негативна перцепција за Ромите од страна на неромските заедници, што доведува до дискриминација во различни области и низок квалитет на живот. Овие факти дополнително придонесуваат за помала посетеност на училиште, пониска стапка на вработеност, пократок животен век, поголема смртност, повисока стапка на миграција и повисоко учество во неформалната економија.

Оттука, земајќи ги предвид наводите во претставката, добиените произнесувања како и прибавените докази, релевантната меѓународна и национална правна рамка, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација утврди дека станува збор за извршена дискриминација од страна на Општина Карпош, Општина Чаир, Општина Гази Баба, Општина Велес, Општина Куманово, Општина Прилеп, Општина Битола, Општина Гостивар, Општина Тетово, Општина Кичево, Општина Кавадарци, Општина Струмица, Општина Кочани, Општина Винаца, Општина Штип, Општина Берово и Општина Струга врз лицата припадници на ромската етничка заедница кои живеат во неформални и супстандардни населени места, согласно член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација кој гласи:

„Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, доброта и услугите“.

Дополнително на ова, во конкретниот случај се утврдува индиректна дискриминација согласно член 8 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација кој гласи:

„Индиректна дискриминација постои кога преку навидум неутрални прописи, одредби, критериуми, програми или практики, се става некое лице или група лица во понеповолна

⁵ Достапна на: <https://www.rcc.int/docs/464/declaration-of-western-balkans-partners-on-roma-integration-within-the-eu-enlargement-process>

⁶ Достапна на:

<https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/2022/Strategija%20za%20inkluzija%20na%20Romite%202022-2030%2003-02-2022%20finalna%20verzija.pdf>

положба врз дискриминаторска основа во споредба со други лица или група лица, освен кога произлегува од легитимна цел, а средствата за постигнување на таа цел се пропорционални односно се соодветни и неопходни.“

Во конкретниот случај, недонесување и неспроведувањето на донесените Детални Урбанистички и Генерални Урбанистички Планови за населбите каде претежно живее население од ромска етничка припадност, има непропорционално негативен ефект врз ромската етничка заедница, со тоа што истата се става во понеповолна положба во споредба со остатокот од населението кое живее во урбанизирана и поразвиена средина. Оттука, последиците од ваквата фактичка состојба резултираат со непристапност до основна инфраструктура – вода, канализација, асфалтирани патишта и електрична енергија, неможност за легализација на објектите за живеење, ограничен пристап до јавни услуги како образование, здравство, јавен превоз, како и продолжена маргинализација и сиромаштија.

Врз основа на изнесеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација одлучи како во диспозитивот на ова мислење дека Општина Карпош, Општина Чаир, Општина Гази Баба, Општина Велес, Општина Куманово, Општина Прилеп, Општина Битола, Општина Гостивар, Општина Тетово, Општина Кичево, Општина Кавадарци, Општина Струмица, Општина Кочани, Општина Винаца, Општина Штип, Општина Берово и Општина Струга сториле индиректна дискриминација врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група во пристапот до право на соодветно домување врз лицата припадници на ромската етничка заедница кои живеат во неформални и супстандардни населени места во рамки на наведените општини.

Согласно член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, по утврдената дискриминација, со цел отстранување на повредите на правото, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ги донесе следните:

ПРЕПОРАКИ

Општина Кочани:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кочани да започне со постапки за легализација на постоечките домови во Ромското маало, со објавување на јавен повик до жителите за поднесување на барања за легализација **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кочани да започне со активности за обезбедување правна и техничка поддршка, особено за семејствата што немаат средства за подготовка на геодетски елаборат **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кочани да ги продолжи активностите за изградба на социјални домови (типски куќи) за сместување/домување за ромската заедница кои живеат во старата касарна во Кочани, односно да изготви архитектонско-урбанистички проект, и да обезбеди десегрегација, односно да спречи повторна сегрегација на оваа заедница **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кочани да започне со активности за обезбедување на средства за реализација на проектот за домување и за изградба на типски куќи **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Штип:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Штип да изработи Детален Урбанистички План за целата површина на Света Недела (55 хектари) и Детален Урбанистички План за Радански Пат и истите да бидат финализирани **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Штип да ги заврши сите предмети од овие населени места кои се во постапка за легализација **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата**, како и да продолжи со поддршката за покривање на трошоците за легализација за семејствата кои се во социјален ризик.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Штип да започне со изработка на фазен инфраструктурен проект за изградба на водовод, канализација, пристапни улици и осветлување и да се обезбедат средства за негово реализирање, **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Гази Баба:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Гази Баба во соработка со ЈП „Водовод и канализација“ да започне со активности за изработка на проект за изградба на водоводна и канализациска мрежа во согласност со постојниот ДУП за ул. „520“ (локалитет Кланица) на која живеат 25 Ромски семејства **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Гази Баба во периодот додека да се изгради водоводна и канализациска мрежа во погоре наведеното населено место, да постави привремен резервоар за вода или јавни чешми и да се постават мобилни тоалети кои редовно ќе се одржуваат до крајот на 2025 година, **во рок од 60 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Струмица:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Струмица да донесе Одлука за започнување на постапка за изработка на нов ДУП за Климент Охридски – Транзит со кој ќе се опфати целата површина на споменатата населба со деловите каде што живеат и семејствата од ромската етничка заедница **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Струмица да спроведе анкета со ромската заедница и да ги утврди ставовите на жителите од Климент Охридски – Транзит дали прифаќаат да бидат преселени во новата станбената населба со објекти со намена за домување, кои се планирани за згрижување на социјално загрозени семејства **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Струмица при сите наведени активности да биде вклучена и ромската заедница, за да се избегне евентуална повторна сегрегација на овие семејства.

Општина Прилеп:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Прилеп да изработи план и динамика на усвојување на ГУП и ДУП – особено за населбите каде има голема концентрација на жители од ромската етничка заедница **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Прилеп да го финализира Деталниот Урбанистички План за населбата Тризла 2, со целосен опфат на сите легализирани и нелегализирани објекти **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Прилеп да започне со постапки за легализација на постоечките објекти во рамките на Деталниот Урбанистички План **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Прилеп да започне со активности за подготовка на проекти за изградба на основна инфраструктура (водовод, канализација, патна инфраструктура - улици) за населбата Тризла 2 **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Битола:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Битола да подготви и објави јавен извештај за резултатите од проектот „Баир“ кој треба да вклучува кои инфраструктурни интервенции се реализирани, колку ромски домаќинства биле опфатени со истите **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Битола да започне со изработка на нов ГУП каде населбата Баир ќе биде вклучена како урбана зона, со претходно одржување на јавна расправа и вклученост на ромската заедница, **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Битола да започне со подготовка на ДУП кој ќе ја покрива целата населба Баир **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Битола да започне активности за подготовка на списоци на објекти кои би биле дел од процесот на легализација веднаш по донесувањето на Деталниот Урбанистички План **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Велес:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес да ја заврши корекцијата на планот за Деталниот Урбанистички План за дел од УБ 23, УЕ 2 (железен мост), К.О Велес и да достави финална верзија до Министерството за транспорт **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес да обезбеди учество на жителите во јавна дискусија – особено од ромската етничка заедница – преку информативни состаноци пред поднесување

на конечната верзија на ДУП во рок од 60 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Советот на Општина Велес да донесе Одлука за усвојување на ДУП-от во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес да постапи по забелешките од Министерството за транспорт во однос на Деталниот Урбанистички План за дел од УБ 29, УЕ4 (Сула чешма), КО Велес и да ја достави новата верзија во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Советот на Општина Велес да го усвои Деталниот Урбанистички План за дел од УБ 48 и дел од УБ 49, УЕ9 (Рамина), К.О.Велес во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес да изготви ревидирана верзија на ДУП-от за дел од УБ 34, УЕ 5 (централно градско подрачје) К.О Велес и истата да се достави до Министерството за транспорт во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес пред да го испрати ревидираниот ДУП за дел од УБ 34, УЕ 5 (централно градско подрачје) К.О Велес до Министерството за транспорт, да обезбеди евиденција дали објектите во кои живеат семејствата од ромската етничка заедница се вклучени во опфатот, со цел да се олесни пристапот до легализација и градба на соодветната инфраструктура во рок од 30 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Велес да отпочне со активности за административна поддршка за подготовка на предмети за легализација на објектите во рок од 60 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Берово:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Берово да го усвои ДУП и ГУП за Берово со кои легализираните објекти ќе бидат вклучени во урбанистичкиот план во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Берово да изработи техничка документација за инфраструктурно доуредување на целата населба (водовод, канализација, асфалтирање на улици) и да спроведе активности за реновирање и санација на најоштетените куќи во населбата во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Гостивар:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Гостивар да започне со изработка на Детален Урбанистички План за населбата „Дупки“, со што ќе овозможи трасирање на улици, обезбедување на комунални коридори и парцели за индивидуално домување, како и создавање на услови за легализација на бесправно изградените објекти во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Гостивар да започне со активности за подготовка на проектна документација за развој на комунална инфраструктура, односно изградба на фекална и атмосферска канализација, асфалтирање на улиците и поставување на улично осветлување за месноста „Дупки“ во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Тетово:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Тетово да започне со изработка на Детален Урбанистички План кој ќе ја опфаќа целата населба, односно урбаните блокови 21, 45, 46, 1012, 103, 105 - Тетово, со вклопување и предвидување на сите веќе присутни објекти во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Тетово да започне со спроведување на активности за легализација на сите објекти и околни маала населени со Роми, да ги идентификува сопствениците и корисниците на истите и да им се помогне во поднесување на барањата за легализација на бесправно изградени објекти во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Струга:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Струга да спроведе мапирање на ромските домаќинства за населбата Весела долина (покрај реката Црн Дрим) и да направи проценка на условите (водовод, струја, хигиена, правен статус на објектите) во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Струга да започне со постапки за легализација и имотно-правно регулирање на статусот на објектите кои не се легализирани, базирано на анализата, како и да спроведе активности за инфраструктурно подобрување, доколку при проценката се утврди дека одредени ромски улици немаат пристап до вода, канализација или пат во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Веница:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Веница да го заврши процесот на легализација и издавање на имотни листови за преостанатите 50 објекти кои исполнуваат услови во Блок 18 во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Веница да ја доработи и усвои Деталната Урбанистичка Планска документација за овој дел, со што населбата трајно ќе се интегрира во урбаниот план на градот во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Веница да започне со активности за обезбедување на целосна комунална инфраструктура – вода, канализација, осветлување, асфалтирани улици и организирано собирање на отпад за населбата Блок 18, со што ќе ги изедначи со другите делови на градот во поглед на јавните услуги во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.

Општина Кавадарци:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кавадарци да го финализира процесот на постапување по барањата за утврдување на правен статус на објектите во месноста „Брушанско маало“ и да обезбеди дополнителна правна и административна поддршка за лицата кои имаат потешкотии во процесот на прибирање на документи (имотен лист, доказ за сопственост на земјиште и слично) **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кавадарци да изготви техничка документација и да започне реализација на канализациони приклучоци (фекална и атмосферска) во целата населба, преку ЈКП Комуналец **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кавадарци да преземе активности за обезбедување на привремени тоалети, контејнери за собирање на отпад и редовно собирање на истиот, осветлување и да определи лице за контакт со заедницата за посредување при административни услуги **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кавадарци да започне со изработка на план за обезбедување на социјално домување (индивидуално и колективно), во согласност со жителите на „Брушанско маало“ **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Чаир:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Чаир да започне со изработка на нов урбанистички план (ДУП) за Градска четврт „Стара Топаана“ во кој ќе ги интегрира потребите на жителите од овие населби, со вклучување на основна инфраструктура: канализација, водовод, пешачки патеки и зеленило **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Чаир во координација со Министерството за транспорт да започне со пружање на правна и техничка помош на жителите за легализација на сите постојни домови во Топаана кои ги исполнуваат условите, како и да ги субвенционира трошоците за комунални такси и потребна документација за социјално загрозените семејства, **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Карпош:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Карпош да иницира постапка за донесување на ДУП за населбата „Момин Поток“ **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Карпош да започне со активности за легализација на објектите во населбата, како и да обезбеди правна и техничка помош за жителите на населбата Момин Поток **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Куманово:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Куманово да изготви локален акциски план за урбанизација и домување за ромските населби кој ќе вклучува проценки за легализација, планирање на подготовка на ДУП-ови, индикативен буџет и рокови **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Куманово да ги продолжи активностите во соработка со Хабитат Македонија и да го изработи ДУП-от за населбата Стари Лозја **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Куманово да започне со постапките за легализација по усвојувањето на ДУП-от за населбата Стари лозја, и преку јавен повик да ги повика жителите на оваа населба да поднесуваат барања **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Куманово да обезбеди правна и техничка поддршка, особено за семејствата што немаат средства за подготовка на геодетски елаборат **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Општина Кичево:

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кичево да иницира постапка за донесување на ДУП за населбата „Мексико Маало“ **во рок од 90 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Општина Кичево да започне со активности за легализација на објектите во населбата, како и да обезбеди правна и техничка помош за жителите на населбата Мексико маало **во рок од 180 дена од приемот на ова мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

Напомена: Доколку лицата не постапат согласно дадената препорака, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, согласно своите надлежности од **член 27 став 4** од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација
Претседател на Комисијата
Лимко Бејзабоски

Доставено по:

- Општина Берово, ул. „Димитар Влахов“ бр. 10, 5500 Берово;
- Општина Штип, ул. „Васил Главинов“ бр. 46, 2000 Штип;
- Општина Винаца, ул. „Бел Камен“ бр. 13, 2310 Винаца;
- Општина Кочани, ул. „Раде Кратовче“ бр. 1, 2300 Кочани;
- Општина Струмица, ул. „Сандо Масев“ бр. 1, 2400 Струмица;
- Општина Кавадарци, плоштад „Маршал Тито“ 66, 1430 Кавадарци;
- Општина Кичево, бул. „Борис Кидрич“ бр.1, 6250 Кичево;
- Општина Тетово, бул. „Дервиш Цара“ 66, 1200 Тетово;

- Општина Гостивар, бул. „Браќа Ѓиноски“ бр. 61, 1230 Гостивар;
- Општина Битола, бул. „Тви Мај“ бр. 61, 7000 Битола;
- Општина Прилеп, ул. „Прилепски бранители“ 66, 7500 Прилеп;
- Општина Гази Баба, ул. „Архимедова“ бр. 2, 1000 Скопје;
- Општина Куманово, ул. „11-ти Октомври“ 66, 1313 Куманово;
- Општина Велес, ул. „Панко Брашнар“ бр. 2, 1400 Велес;
- Општина Карпош, ул. „Радика“ бр. 9, 1000 Скопје;
- Општина Струга, ул. „Маршал Тито“ 66, 6330 Струга.

